

ויסעו מרפידים - עמל התורה

א. בחודש השלישי וכו' באו מדבר סיני, ויסעו מרפידים ויבואו מדבר סיני ויחנו במדבר ויחן שם ישראל נגד ההר. יעוין אוה"ח שהרבה להקשות בפשט הפסוק דלכאורה מיותר הוא, שהרי כבר נאמר שנסעו מרפידים ושבאו למדבר סיני. וכ' ליישב המקרא ע"ד הדרש, שכל הפסוק בא ללמדנו תנאים והכנה לקבלת התורה ע"ש.

וכ' שם דתנאי הראשון הוא "התגברות והתעצמות בעסק התורה כי העצלות הוא עשב המפסיד השגתה, ולזה תמצא כי כ"מ שיזכיר לתורה ידקדק לו' לשון חוזק ואומץ עד גדר שימית עצמו עלי' דכתיב (במדבר י"ט י"ד) זאת התורה אדם כי ימות באהל וכו' אין התורה נקנית וכו', ותראה כי לא תושג ההשגה אלא בהתעצמות גדול, וכנגד זו אמר הכתוב ויסעו מרפידים וכו' והן עתה נסעו מבחינה זו והכינו עצמם לעבוד עבודת משא בנועם ה', והוא אומרו ויבואו מדבר סיני".

והנה מש"כ שלא תושג ההשגה בלי התעצמות גדולה, זה פשוט ומפורש גם בדרשת חז"ל הידוע שהביא שם "זאת התורה אדם כי ימות באהל - אין התורה נקנית אלא במי שממית עצמו עליה". אמנם מש"כ שעצלות הוא "עשב המפסיד השגתה", צ"ב דמנין לו ומדוע זה כך שעצלות הוא מפסיד השגת תורה בפעול, ובפרט כמו שכתב שם עד גדר שימית עצמו עלי', וכי כל מי שאינו ממית עצמו באהלי תורה נעשה עצלן ויש לו מפסיד השגת תורה.

ב. ויעוין עוד חזו"א באגרות סי' ג' שכ' בלשונו הזהב דברים נפלאים מאירות עינים בענין ד' חז"ל הנ"ל אין התורה נקנית אלא במי שממית עצמו עלי', ובענין מדת העצלות וגנותו. ותו"ד כ' שם "ללמוד שעה אחת ולהפסיק שעה אחת הוא קיום התוהו האפס וההבל, הר"ז כזורע ושולח עליהם מים לסחפן וכו' וזה שעשה תורתו קרעים קרעים אסף רוח". שוב נאמר כאן שלא די בזה שלא זוכים להשגת תורה בעצלתיים, אלא גם מפסיד כל מה שזכה כבר ללמוד.

וכמו"כ מבואר בד' חז"ל סנהדרין דף צ"ט ע"ב שכ' עה"פ נואף אשה חסר לב, "אמר ר"ל זה הלומד תורה לפרקים". ופרש"י שם "הלומד תורה לפרקים ואינו לומד תדיר כמי שאין לו אשה ובוועל פעמים זו פעמים זו". הרי ג"כ שאע"פ שלומד אותו הדף ואותו הלכה עם הפסקות בינתיים, חשיב כאילו לא הכירו מקודם משום שאינו נשאר מחובר עמו.

ג. והנראה בזה, דהנה בגמ' שם בע"א דרשו "דבר ה' בזה וכו' הכרת תכרת וכו' כל שאפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק". וע"ע נפש החיים ש"ד פכ"ד שהביא ד' הגמ' אלו והביא שכ"פ הרמב"ם ז"ל פ"ג ת"ת הי"ג ובש"ע יו"ד סי' רמ"ו סעי' כ"ה. וכן הרח"ו ז"ל בשערי קדושה ש"ח ח"ב מנה אותו ג"כ בכלל אותם שאין להם חלק לעה"ב.

ומבאר שם הטעם בזה שאין לו חלק לעה"ב "אחר שהי' אפשר לו וסיפק בידו לעסוק בתורה, ובזדון לב ושאט נפש בחר ולקח מקח רע לעצמו ולאחרים והעולמות כולם, ומאס בחיי עולם של התוה"ק חיותא ונהירו דכל עלמין אשר ע"י הי' מתדבק כביכול בקוב"ה ית"ש המחי' את כולם וכו' כי הלא תחשכנה עיניו מראות והבט באור החיים הנצחים ולא יוכל לסבול גודל עוצם האור עליון.

ויסעו מרפידים - עמל התורה

הרי לנו דעצם המניעה מללמוד כאשר סיפק בידו הוא מעשה מיאוס ובזיון כלפי התורה הק' וע"ז ענשו חמור עד מאוד. ועי' שע"ת שע"ג אות י"ד שצירף ענין זה למש"כ בחז"ל "ויתר הקב"ה על עון ע"ז ג"ע וש"ד ולא ויתר על עון ביטול תורה".

אמנם עדיין אי"ז מיישב ד' רבותינו הנ"ל שכ' דהמפסיק שעה א' בלימודו הפסיד כל מה שלמד כבר, ראשית כל משום שפי' בנפה"ח שם בד' חז"ל הנ"ל דמיירי בפורש לגמרי מהתורה ואינו חש לדברי תורה כלל. ועוד דאפי' נימא דעונש המבטל שעה א' גדול, אבל מדוע הפסיד מה שלמד כבר.

ד. ונראה לבאר בזה עפ"י מש"כ בפחד יצחק ר"ה מאמר ח' ביישוב קו' הגר"א וסרמן הי"ד, מה החידוש הגדול של תשובה אחרי שגם בדברים טובים מבואר בחז"ל דתוהה על הראשונות מפסיד שכרו, ותירץ רה"י צוק"ל שם דע"י קיום התורה נוצר חיות שצריכה מזון לקיומו, והמזון לזה הוא ההערכה והחשיבות בדבר, ולכן מן הדין שיפסיד שכרו כשמתחרט בדבר טוב, משא"כ במעשה רע דלא שייך כל זה, אלא אדרבה כיון שגרם חורבן אין להחזירו.

ובזה יתבאר ד' נפה"ח הנ"ל שהבחר בשאט נפש שלא ללמוד תורה "ומאס בחיי עולם של התוה"ק וכו' תחשכנה עיניו מראות והבט באור החיים הנצחים ולא יוכל לסבול גודל עוצם האור עליון". ולד' הפח"י הנ"ל הביאור בזה דתורה היא חיים הנצחיים שזהו שכר עוה"ב שקונים בעוה"ז, וזה שאין לו הערכה כלל לחיי עולם אין לו מזון להחזיקו אצלו בעוה"ז ולא יוכל לסבלו בעוה"ב.

ובזה מבואר ד' רבותינו הנ"ל שהלומד שעה א' ומספיק א', הרי נהג מנהג בזיון בתורה בשעה זו, ובלי הערכה הנכונה לד"ת שלמד אין לזה קיום, ודומה בזה לתוהה על הראשונות שאין לו שכר. זהו העשב שמפסיד השגת התורה. ולכן הר"ה כזורע ושופך עליהם מים דלא נשאר לו כלום.

ושמעתי מפי הגאון רבי שמחה שוסטל זצ"ל ע"ד אוה"ח הק' הנ"ל, דבאמת אין תביעה על כאו"א להתאמץ עד גדר שימית עצמו עלי', לענין שאם לא עשה כן נעשה כעשב המפסיד השגת התורה. אלא כאו"א כפי כחו והבנתו תובעים ממנו, ולפי דרגתו נחשב עצלותו כבזיון ע"י התרשלותו בתורת ה' ובעבודתו, והמניעה מזה נחשב כעשב המפסיד השגת תורה.

ואמר בזה משל למה"ד, לא' שהלך ברחוב ואש יוקדת סביב ביתו, יש כאן שתי אפשרויות, א' - שאינו יודע מהאש כלל, וצריך להודיעו ומיד ישתדל לכבותו, וב' - שהוא יודע רק שהוא עצלן גדול ואין לו אומץ לעשות ככל שביכולתו להציל מה שניתן להציל.

ויעוין במ"ב סי' קנ"ה שכ' ג"כ בחשיבות ענין קביעות עיתים בתורה, וכ' שם שמי שיש לו פנאי ללמוד ואינו לומד הר"ז קרוב למש"כ בחז"ל דבר ה' בזה וכו' מי שיש בידו ללמוד. דייק לומר דמבטל קצת ומתרשל בלימודו אינו בכלל ד' חז"ל הנ"ל לגמרי, אלא שיש בו ענין זה במקצת.

וזהו יסוד ד' אוה"ח כאן שכלל ישראל בהגיעם לתכלית יציאתם ממצרים לקבל תורה בהר סיני, נסעו קודם כל ממצב רפיון ידים, והגיעו עם הערכה נכונה וחיזוק ואומץ הנצרך לעסק התורה הק'. רק כך מקבלים תורה. וכך על כאו"א מישראל לגשת לתורתנו הק' ולעבודתו ית' שיתקיים אצלו.